

PRAKTISCHE TIPS

Wat kunt u concreet doen om een cliënt met schulden te helpen?

Werkwijzer in het kader van het project

'Schoenmaker
blijf niet bij je
leest!'

Januari 2016
Hogeschool Utrecht

Vivian den Hartogh

Werkwijzers schulden

Werkwijzer 1 - **Impact**

Hoe beïnvloeden schulden het gedrag van mensen?

Werkwijzer 2 - **Gespreksvoering**

Hoe activeer je mensen om met hun schulden aan de slag te gaan?

Werkwijzer 3 - **Voorzieningen**

Naar welke voorzieningen kunt u doorverwijzen?

Werkwijzer 4 - **Praktische tips**

Wat kunt u concreet doen om een cliënt met schulden te helpen?

INLEIDING

Een op de vijf huishoudens heeft risicovolle of problematische schulden¹. Voor een deel van deze huishoudens geldt dat ze geen idee hebben hoe ze de omstandigheden die ze tegenkomen moeten aanpakken. Ze maken daarbij keuzen die hen eerder verder in de problemen helpen dan weer op de rit (zie ook de werkwijzer 'impact, hoe beïnvloeden schulden het gedrag van mensen'). Schuldenproblematiek beïnvloedt tal van levensdomeinen. Mensen met schulden zijn vaker ziek, maken gemiddeld genomen langer gebruik van een uitkering en de opvoeding van kinderen komt vaak ook onder druk te staan. De problemen op de andere levensdomeinen kunnen deze huishoudens in contact brengen met professionals voor wie de aanpak van schuldenproblematiek niet behoort tot hun core business. Denk in dat kader aan jobcoaches, arbo-artsen, reclasseringswerkers, jeugdhulpverlening en vele anderen. Vanuit hun betrokkenheid bij andere levensdomeinen hebben voornoemde professionals behoefte aan praktische kennis die meer of minder diepgaand is. Om hen daarin te voorzien is deze vierde werkwijzer geschreven. De aanpak van schulden is een complex vraagstuk en schuldhulpverlening is een professie. Deze werkwijzer is niet bedoeld als opmaat om het werk van een schuldhulpverlener uit te gaan voeren. Door praktische informatie op een toegankelijke manier te beschrijven, kunnen professionals inzicht krijgen in situaties die zij vaak tegenkomen. Voorliggende werkwijzer biedt antwoorden op alledaagse praktische vragen. Denk daarbij onder meer aan de volgende vragen: Mag die deurwaarder wel beslag leggen op die geërfde klok van oma die nog geen honderd euro waard is? Houdt mijn cliënt niet veel te weinig geld over om van te leven? Mag de belastingdienst zomaar twee keer vierhonderd euro van de rekening van mijn cliënt afschrijven? En hoe moet de huur dan betaald worden?

¹ Westhof, F, Ruij, de L, Huishoudens in de rode cijfers, over schulden van Nederlandse huishoudens en preventie mogelijkheden. Panteia, Zoetermeer 2015

Deze werkwijzer is geschreven voor professionals maar de praktische informatie is ook nuttig voor mensen die te maken hebben met financiële problematiek en vrijwilligers die hen daar wellicht bij ondersteunen.

Leeswijzer

Om de werkwijzer op een toegankelijke wijze in te richten, zijn er veel voorkomende situaties beschreven. Het zijn immers de situaties uit het dagelijks leven die de cliënt doorgaans aan de orde zal stellen en die voor de professional een signaal zijn dat er misschien iets niet goed gaat. Per situatie wordt er uitgelegd wat de regels zijn en wat de cliënt eventueel kan doen. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen situaties die zich voordoen in relatie tot schuldeisers, beschermingsbewindvoerders, de gemeentelijke schuldhulpverlening of een wettelijke schuldsanering. Per situatie is de beschrijving op een uniforme wijze opgebouwd. Om te beginnen wordt kort de situatie omschreven en er wordt uitgewerkt hoe de regels in die context luiden. Afhankelijk van de situatie is er in het tweede deel van de situatiebeschrijving uitgewerkt wat de cliënt zelf kan doen (al dan niet geholpen door een professional uit een ander veld dan de schuldhulpverlening). Als de situatie te complex is voor de cliënt (en zijn of haar hulp- of dienstverlener) dan is uitgewerkt bij wie de cliënt om hulp kan vragen. Dit sluit aan op de werkwijzer 'voorzieningen, naar welke voorzieningen kunt u doorverwijzen?'.¹

Deze werkwijzer voorziet in situaties die professionals die actief zijn op andere terreinen dan de aanpak van schulden vaak tegenkomen. Deze werkwijzer is niet compleet. Bij onwetendheid wat de beste aanpak is van een situatie is het altijd verstandig om advies in te winnen bij een schuldhulpverlenende organisatie.

INHOUD

1 Schuldeisers

Het incassobureau rekent veel te hoge kosten, wat te doen?

Het incassobureau wil beslag leggen op het inkomen van mijn cliënt, wat te doen?

De deurwaarder houdt veel te veel geld bij mijn cliënt in, wat te doen?

De deurwaarder wil het kinderspeelgoed, huisdier, geërfde klok, etc. van mijn cliënt verkopen, wat te doen?

De belastingdienst (of andere overheid) schreef zomaar geld van de bankrekening van mijn cliënt af, kan dat?

Mijn cliënt moet de gevangenis in voor zijn/haar schulden, wat te doen?

2 Beschermingsbewind

Mijn cliënt staat onder beschermingsbewind en de schulden lopen alleen maar op, klopt dat?

Mijn cliënt wil een andere bewindvoerder, wat te doen?

3 Gemeentelijke schuldhulpverlening

Mijn cliënt wil geen schuldhulpverlening want dan krijgt hij/zij maar 35 euro per week, klopt dit?

Mijn cliënt wil geen budgetbeheer want daar moet hij/zij voor betalen, klopt dit?

Mijn cliënt krijgt geen hulp omdat..

(cliënt wordt niet toegelaten tot de schuldhulpverlening), kan dat?

Mijn cliënt krijg geen schuldhulp want hij/zij heeft een fraudeschuld, klopt dit?

Familie van uw cliënt krijgt wel budgetbeheer en uw cliënt niet (verschillen in ondersteuning tussen gemeenten), hoe kan dat?

4 Wettelijke schuldsanering

De bewindvoerder van uw cliënt helpt helemaal niet, wat te doen?

Uw cliënt moet van de rechter meer solliciteren dan van de gemeente/UWV, wat te doen?

1 SCHULDEISERS

Er zijn vele schuldeisers, maar niet iedere schuldeiser heeft dezelfde (incasso)positie. Zo zijn er preferente en concurrente schuldeisers. Deze juridische positie is ook erg belangrijk als het gaat om de verdeling van het aflossingspercentage over de schuldeisers, zodra een klant geholpen wordt binnen de schuldhulpverlening.

Enkele schuldeisers hebben dusdanig vergaande incasso-bevoegdheden dat ze zich als 'preferent' kunnen gedragen. Dat betekent dat zij met het innen van de schuld veel druk kunnen zetten, waardoor de burger in de problemen komt en zij andere schuldeisers kunnen verdringen.

Wat kan en mag een schuldeiser doen:

- Een schuldeiser mag zelf aan de schuldenaar vragen om de vordering te betalen. Hiervoor kan hij een aanmaningsbrief versturen en incassokosten rekenen. Incassokosten mogen pas berekend worden als de schuldenaar in verzuim is gesteld en een zogenaamde '14 dagen' brief is verstuurd. Hierin kondigt de schuldeiser aan dat hij incassokosten in rekening gaat brengen en hoe hoog deze kosten zijn als de schuldenaar de vordering niet binnen 14 dagen betaalt.
- Een schuldeiser mag een incassobureau inschakelen om namens hem de vordering te incasseren. Het incassobureau mag de schuldenaar verzoeken om de vordering te betalen door brieven te sturen, te bellen, sms-en, etc. Hiervoor rekent het incassobureau kosten. De hoogte van deze kosten zijn vastgelegd in de Wet Incasso Kosten. Het incassobureau kan een betaling niet afdwingen.
- Een schuldeiser mag ook een gerechtsdeurwaarder inschakelen. De deurwaarder kan, nadat een rechter uitspraak heeft gedaan, beslag leggen op bijvoorbeeld het inkomen of de inboedel. Bij een uithuiszettingprocedure is altijd een deurwaarder betrokken.

Enkele schuldeisers hebben bijzondere bevoegdheden. Hiermee kunnen ze de schuldenaar onder druk zetten om te betalen. Enkele voorbeelden zijn:

- Overheden hebben de bevoegdheid om in specifieke situaties een vordering direct af te laten schrijven van de bankrekening van de schuldenaar. Dit kan tot in de roodstand, als de rekening roodstand toestaat.
- Het Zorg Instituut Nederland (ZIN) heeft de bevoegdheid om bij een premieachterstand van 6 maanden aan de zorgverzekering, een bestuursrechtelijke premie (kosten basisverzekering plus een boete) direct van het inkomen van de schuldenaar te innen.
- Verhuurders, zorgverzekeraars en instellingen voor kinderopvang hebben de bevoegdheid om een gerechtsdeurwaarder namens hen beslag te laten leggen op de toeslagen. De zorgverzekeraar kan alleen beslag leggen op de zorgtoeslag, etc.

Dit hoofdstuk sluit af met een tabel met meest voorkomende bijzondere bevoegdheden.

Het incassobureau rekent veel te hoge kosten, wat te doen?

In de praktijk komt het vaak voor dat incassokosten te hoog worden berekend. De maximale incassokosten zijn wettelijk vastgelegd, in de Wet Incasso Kosten (WIK). De WIK is per 1 juli 2012 van kracht. De regeling geldt voor alle vorderingen die **na** 1 juli 2012 betaald hadden moeten zijn. Het mag bijvoorbeeld niet dat de crediteur incassokosten berekend, de vordering daarna overdraagt aan een incassobureau en dat het incassobureau op het verschuldigde bedrag inclusief incassokosten, nog extra incassokosten berekend. Incassokosten hebben in de praktijk allerlei namen; bureaukosten, administratiekosten, etc. maar het blijven incassokosten die volgens de WIK niet hoger mogen zijn dan:

Factuurbedrag (zonder rente)	Maximale incassokosten in percentages
Over de eerste € 2500*	15%
Over de volgende € 2500	10%
Over de volgende € 5000	5%
Over de volgende € 190.000	1%
Over het meerdere	0,5%

* Er geldt een minimum van € 40. Dit betekent dat u voor rekeningen die lager zijn dan € 267 meer dan 15% incassokosten betaalt.

 Bron rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/armoede-en-schulden/vraag-en-antwoord/hoogte-incasso-kosten>

Mogelijkheden

 Op www.schuldinfo.nl is een tool te vinden waarmee de incassokosten berekend kunnen worden. Het is van belang dat de oorspronkelijke hoogte van de vordering (zonder verhogingen) bekend is of wordt opgevraagd. Dit kan uw cliënt zelf doen, of kunt u met hem of haar doen. Past dit niet binnen uw werkzaamheden? Verwijs uw cliënt dan door naar sociaal raadslieden, het juridisch loket, het sociaal wijkteam of een spreekuur van de schuldhulpverlening.

Het incassobureau wil beslag leggen op het inkomen van mijn cliënt, wat te doen?

Zoals beschreven in het kader (begin van dit hoofdstuk) mag een incassobureau een schuldenaar vragen om een vordering te betalen. Dit gaat vaak gepaard met 'dreigende' taal. Voor hun werkzaamheden brengen zij incassokosten in rekening,

waardoor een vordering fiks kan oplopen. Het incassobureau kan zelf geen beslag leggen en kan hiermee dus ook niet dreigen. De schuldeiser of het incassobureau kan de vordering overdragen aan een deurwaarder. De deurwaarder kan wel beslag leggen op het inkomen.

Mogelijkheden

Als een incassobureau oneigenlijke druk zet, bijvoorbeeld door te dreigen met het leggen van inkomens- of inboedelbeslag, kan er een klacht worden ingediend bij het Klachten Instituut voor Gecertificeerde Incasso Diensten (KIGID) of bij de opdrachtgever van incassobureau.

Zie ook <http://www.kigid.nl/>. De opdrachtgever is de schuldeiser waarbij de vordering is ontstaan. Raad uw cliënt aan om, als dat mogelijk is, de vordering zo snel mogelijk te betalen. Hiermee voorkomt hij of zij dat de kosten flink oplopen. Lukt het niet om het bedrag ineens te betalen, dan is het van belang dit uit te leggen. Er kan vaak een betalingsregeling worden getroffen. Het bedrag wordt dan in termijnen geheel afbetaald.

Bij het treffen van een betalingsregeling is het noodzakelijk om een goed overzicht te hebben van de inkomsten en uitgaven en eventuele andere schulden. Zo kan de mogelijke aflosruimte worden berekend. Uw cliënt moet voorkomen dat er een te zware aflosverplichting wordt aangegaan waardoor er nieuwe problemen ontstaan. Of dat de aflosverplichting niet kan worden nagekomen, omdat andere schuldeisers flinke druk beginnen te zetten of beslag leggen op het inkomen. Door het niet nakomen van een betalingsregeling zullen er extra incassokosten gerekend worden en meer druk gezet om de vordering alsnog te incasseren. Uw cliënt kan hierdoor meer in de knel raken. Daarnaast zijn schuldeisers vaak minder bereid om mee te werken als de gemaakte afspraken niet worden nagekomen.

U kan samen met uw cliënt een budgetoverzicht maken.

Op deze website treft u een handig stappenplan:

 <https://www.zelfjeschuldenregelen.nl/stappenplan/stap1>, dat u uw cliënt kan laten invullen of gezamenlijk kan invullen.

Past dit niet binnen uw werkzaamheden? Verwijs uw cliënt dan door naar sociaal raadslieden, het juridisch loket, het sociaal wijkteam of een spreekuur van de schuldhulpverlening. In enkele gemeenten zijn ook vrijwilligers actief, bijvoorbeeld Schuldhulpmaatjes of vrijwilligers van Humanitas thuis-administratie die samen met uw cliënt aan de slag gaan om dit overzicht te maken.

De deurwaarder houdt veel te veel geld bij mijn cliënt in, wat te doen?

Iedere deurwaarder moet bij het leggen van beslag op het inkomen rekening houden met de beslagvrije voet. Dat geldt ook voor uitkeringsinstanties (de gemeentelijke sociale dienst, het UWV of de Sociale Verzekeringsbank) die teveel uitkering hebben betaald en dit bedrag terugvorderen door middel van verrekening met de lopende uitkering. Ook bij verrekening moet er minimaal de beslagvrije voet worden uitbetaald.

De beslagvrije voet is het deel van het inkomen waarop een deurwaarder geen beslag mag leggen. Bij inkomen gaat het o.a. om de volgende bronnen waarbij de beslagvrije voet geldt; loon, uitkeringen op grond van sociale zekerheidswetten (denk aan de participatiewet uitwerking, werklozen uitkering, etc.), het pensioen, een levensverzekering, ziekengeldverzekering en/of alimentatie. Een volledig overzicht

 van inkomensbronnen vindt u op <http://www.schuldinfo.nl/index.php?id=14>.

Om de beslagvrije voet correct te berekenen heeft de deurwaarder veel informatie nodig. Informatie over de gezins-samenstelling; aantal kinderen en leeftijden, inkomsten van de schuldenaar en/of zijn partner, de hoogte van de woon-

kosten en (eventuele) huurtoeslag en de zorgpremie en (eventuele) zorgtoeslag. Is uw cliënt alimentatieplichtig dan wordt daar geen rekening mee gehouden in de berekening van de beslagvrije voet.

Het is van heel groot belang dat uw cliënt deze informatie verstrekt. Want als deze informatie niet voor handen is, mag de deurwaarder de beslagvrije voet schatten, waardoor de kans groot is dat de beslagvrije voet te laag wordt vastgesteld en uw cliënt te weinig geld overhoudt om van te leven.

Het berekenen van de beslagvrije voet is complex. Het gaat vaak fout als de deurwaarder niet weet hoe het huishouden is samengesteld en daarom een te lage basisnorm (zie de tabel onder) neemt voor de berekening. Of als de deurwaarder in zijn berekening rekening houdt met een partner met inkomsten (de beslagvrije voet wordt in dat geval met 50% verlaagd), terwijl de partner geen inkomen heeft.

Of de deurwaarder houdt geen rekening met het beslag dat reeds op de zorg- of huurtoeslag is gelegd, naast het beslag op het inkomen. Als er door de zorgverzekeraar beslag is gelegd op de zorgtoeslag, dan moet dit in de berekening van de beslagvrije voet worden meegenomen. De beslagvrije voet moet worden verhoogd met het bedrag aan zorgtoeslag dat niet meer ontvangen wordt door uw cliënt. Immers uw cliënt kan feitelijk niet over de toeslag beschikken.

Of de deurwaarder verhoogt de beslagvrije voet niet met de woonkosten en/of de zorgpremie (omdat deze bedragen niet bekend zijn), waardoor deze te laag wordt vastgesteld. Voor bijvoorbeeld de woonkosten gelden maximum bedragen die in het volgende overzicht zijn opgenomen: http://www.schuldinfo.nl/fileadmin/Normen/Maximale_verhoging_woonkosten_beslagvrije_voet.pdf. In geval van de zorgkosten geldt dat als er reeds sprake is van een bronheffing, het Zorg Instituut Nederland houdt dan een bestuursrechtelijke premie direct in van het inkomen van uw cliënt, de deurwaarder hier rekening mee moet houden. De beslagvrije voet moet dus met de 130% bestuursrechtelijke premie worden verhoogd. Concreet bete-

kent dit dus dat er minder beslag kan worden gelegd. Grofweg is de beslagvrije voet 90% van de voor uw cliënt geldende bijstandsnorm.

Normen voor de beslagvrije voet

Gehuwden en samenwonenden waarvan 1 jonger dan 21 jaar	845,25
Gehuwden en samenwonenden met kinderen waarvan 1 jonger dan 21 jaar	1096,52
Gehuwden en samenwonenden ouder dan 21 jaar en jonger dan 67 jaar	1256,34
Gehuwden en samenwonenden waarvan 1 of beiden 67 jaar of ouder	1349,60
Alleenstaande of alleenstaande ouder jonger dan 21 jaar	217,08
Alleenstaande of alleenstaande ouder jonger dan 67 jaar	879,44
Alleenstaande of alleenstaande ouder 67 jaar of ouder	988,49

De actuele normen voor alle huishoudtypen vindt u op:

 <http://www.schuldinfo.nl/fileadmin/Normen/Beslagvrije voet normen.pdf>

Mogelijkheden

Als u de indruk heeft dat de beslagvrije voet niet goed is berekend en uw cliënt te weinig geld overhoudt, is het raadzaam om bij de cliënt te informeren of hij of zij gegevens aan

de deurwaarder heeft aangeleverd. Een 'vuistregel' is dat wanneer de cliënt een heel dik pakket van de deurwaarder heeft ontvangen, dit het informatieverzoek betreft om de beslagvrije voet vast te stellen. Dit moet uw cliënt altijd invullen!

Uit de genoemde voorbeelden blijkt dat het regelmatig voorkomt dat de beslagvrije voet te laag wordt vastgesteld. U kan uw cliënt enkele checkvragen stellen en bij iedere vraag verifiëren wie deze gegevens verstrekt heeft, of wie de cliënt denkt dat de gegevens heeft verstrekt. Want de cliënt moet deze gegevens zelf verstrekken, dus als de cliënt denkt dat een andere partij dit heeft gedaan, zal de deurwaarder waarschijnlijk niet over de juiste gegevens beschikken.

Voorbeelden zijn:

- Heeft de deurwaarder weet van uw gezinssamenstelling (aantal personen, kinderen en leeftijden)?
- Heeft de deurwaarder informatie over uw inkomsten en/of de inkomsten van uw partner? Als het inkomen is veranderd, heeft u dat doorgegeven?
- Beschikt de deurwaarder over informatie over de woonkosten en eventuele huurtoeslag?
- Heeft de deurwaarder kennis over de hoogte van zorgpremie en eventuele zorgtoeslag?

Bij twijfel kan er een proefberekening worden gemaakt op <https://www.kbvg.nl/beslagvrijevoet>. Lukt dit niet of past dit niet binnen uw werkzaamheden? Wijs uw cliënt er dan op dat een professional of vrijwilliger met verstand van zaken kan helpen door een check uit te voeren. Zij checken namelijk of de gegevens die de deurwaarder heeft gebruikt voor de berekening juist zijn. Professionals van het juridisch loket of sociaal raadslieden beschikken over de benodigde kennis. Bij de gemeentelijke schuldhulpverleners is deze kennis ook aanwezig. Als de berekening niet klopt moet er schriftelijk een correctie van de beslagvrije voet, met terugwerkende kracht, worden aangevraagd. Het is van belang om de ontbrekende gegevens te verstrekken zodat een juiste berekening kan

worden gemaakt. Voorbeeld brieven vindt u hier: <http://www.schuldinfo.nl/index.php?id=102>

Als er iets verandert in de situatie van de cliënt moet dit worden doorgegeven aan de deurwaarder. Denk hierbij aan een verandering in de gezinssamenstelling, leeftijden, inkomen, premie ziekenkosten en/of woonkosten. De beslaglegger moet de beslagvrije voet direct aanpassen. Als de beslagvrije voet te laag blijkt te zijn vastgesteld dan moet de deurwaarder dit met terugwerkende kracht aanpassen. Als de beslagvrije voet te hoog is vastgesteld mag dit niet met terugwerkende kracht worden aangepast! Een handig overzicht van de te nemen stappen vindt u hier: http://www.nationaleombudsman.nl/sites/default/files/20131102_schuldenkaartje_0.pdf

Er is 1 uitzondering. Als de schuldenaar geen informatie wil verstrekken dan mag de beslagvrije voet op nihil worden gezet. Zodra de schuldenaar alsnog informatie verstrekt hoeft de beslagvrije voet niet met terugwerkende kracht worden aangepast.

De deurwaarder wil het kinderspeelgoed, huisdier, geërfde klok, etc. van mijn cliënt verkopen, wat te doen?

De deurwaarder mag beslag leggen op alle vermogensbestanddelen van uw cliënt. Het gaat dan om het inkomen en de toeslagen, het vermogen zoals onroerend goed en bankrekeningen, maar ook roerende zaken zoals de inboedel of bedrijfsinventaris. Er zijn een aantal beslag verboden:

- Bed en beddengoed van uw cliënt (en/of zijn/haar gezin) en de kleding die hij/zij/gezin aanheeft;
- Eten en drinken voor een maand van uw cliënt (en/of zijn/haar gezin);
- Gereedschappen van uw cliënt benodigd voor zijn/haar eigen bedrijf;
- Speciale gehandicapten voorzieningen van uw cliënt (denk aan WMO-voorzieningen).

Beslaglegging op de inboedel mag niet als oneigenlijk drukmiddel worden gebruikt. Maar dit gebeurt in de praktijk wel. Oneigenlijke druk is bijvoorbeeld de situatie waarin wel wordt bedreigd met boedelbeslag, maar dit niet kan worden waargemaakt omdat er geen vonnis of dwangbevel aan ten grondslag ligt. Of de dreiging bedoeld is om een aanvullende betalingsregeling af te sluiten, waardoor uw cliënt onder de beslagvrije voet kan geraken. Of de dreiging gaat gepaard met een concrete datum waarop het beslag zal worden gelegd of de verkoop zal plaatsvinden, maar de deurwaarder zonder bericht niet verschijnt. In beide gevallen moet de deurwaarder zich afmelden, anders is er sprake van oneigenlijke druk. Tot slot is er ook sprake van oneigenlijke druk als de deurwaarder beslag legt op de inboedel van een inwonend kind om de schuld van de ouders te betalen, of andersom.

Mogelijkheden

Een deurwaarder mag dus geen beslag aankondigen om oneigenlijke druk uit te oefenen. Bij een inboedelbeslag moet de deurwaarder inventariseren of de verkoop van het goed wel opweegt tegen de opbrengst. Uit jurisprudentie blijkt dat een deurwaarder altijd beslag mag leggen. De deurwaarder mag alleen verdere stappen zetten als onderbouwd verwacht mag worden dat de opbrengsten hoger zijn dan kosten van de gedwongen verkoop. Zie bijvoorbeeld <http://www.schuldinfo.nl/index.php?id=52&#c268> en klik op 'beslag op inboedel buitenproportioneel' of 'uitspraken'. In de praktijk is het inschatten van de opbrengst niet altijd eenvoudig. Volgens dit arrest van het Hof Leeuwarden <http://deelink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GH-LEE:2010:BM2233> wordt gesteld dat bij beslag op gewone huisraad de opbrengsten lager zullen zijn dan de kosten. De kosten van een boedel beslag en openbare verkoop bedragen al snel meer dan 1000 euro (zie <http://www.schuldinfo.nl/index.php?id=52&#c266> 'kosten beslag op inboedel'). De deurwaarder zal moeten aantonen

dat de verkoop meer zal opleveren dan de gemaakte kosten. In de praktijk worden namelijk bij een openbare verkoop (veiling) geen marktprijzen gerealiseerd, terwijl daar bij de inschatting van de opbrengsten wel vanuit is gegaan. Indien uw cliënt van mening is dat de verkoop van zijn of haar inboedel niet opweegt tegen de kosten, kan hij of zij een executiegeschil aanhangig maken. Hiermee wordt het inzetten van executie maatregelen, zoals een openbare boedelverkoop, geschorst. Als uw cliënt hier zelf niet toe in staat is kan hij of zij hulpvragen bij professionals van het bureau sociaal raadslieden of het juridisch loket. U kunt uw cliënt hiernaar verwijzen.

? **De belastingdienst (of andere overheid) schreef zomaar geld van de bankrekening van mijn cliënt af, kan dat?**

Overheidsinstanties zoals de belastingdienst, de sociale verzekeringsbank en gemeenten (sociale dienst en gemeentelijke belasting) hebben een bijzondere incassopositie. Zij mogen onder de noemer 'overheidsvordering' geld direct van de rekening van uw cliënt afschrijven, zonder toestemming van uw cliënt. Dat mag, indien de rekening van uw cliënt die toelaat, tot in de roodstand. Maar alleen als het totaal aan saldo, inclusief roodstand toereikend is. Uw cliënt kan dit bedrag niet terugboeken. Enkele overheidsinstanties kondigen dit aan (door middel van een dwangbevel). Enkele instanties houden rekening met de beslagvrije voet. De overheidsvordering kan worden ingezet bij een openstaand bedrag van maximaal 1000 euro. Dit bedrag kan in deelbedragen van maximaal 500 euro worden geïncasseerd. Maximaal twee keer per maand mag er een overheidsvordering worden gedaan, maximaal drie maanden achter elkaar.

In het geval van de belastingdienst verstuurt de belastingdienst uw cliënt eerst een dwangbevel, waarin staat dat uw cliënt binnen twee dagen moet betalen. Daarna mag de overheidsvordering worden ingezet (of wordt er beslag gelegd). In geval van de gemeentebelasting, wordt er bij een overheidsvordering meestal geen aankondiging vooraf gedaan.

Mogelijkheden

U kunt uw cliënt helpen door te vragen naar de financiële situatie. Komt uw cliënt hierdoor in financiële problemen? Ligt er mogelijk al beslag waardoor er bijna geen geld overblijft? Uw cliënt kan namelijk, als er al beslag is gelegd op het inkomen, het geld terugvragen bij een overheidsvordering door de belastingdienst. Iedere overheidsinstanties hanteert hiervoor haar eigen regels. Past dit niet binnen uw werkzaamheden dan kunt u uw cliënt altijd verwijzen naar de professionals die hem of haar wel hiermee kunnen helpen.

Bij de belastingdienst kunt u uw cliënt wijzen op de 'rekenhulp beslagvrije voet'. Zie ook: <http://www.belastingdienst.nl/rekenhulpen/beslagvrije voet/>. Hiermee kan uw cliënt zelf of met hulp van professionals van het juridisch loket, sociaal raadslieden of vrijwilligers met kennis van zaken zien of de belastingdienst rekening heeft gehouden met de beslagvrije voet. Blijkt dit niet het geval dan kan uw cliënt zelf of met hulp van professionals en/of vrijwilligers dit formulier invullen en versturen (http://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/verzoek_berekening_beslagvrije voet_ov2111z7fol.pdf) en wordt de beslagvrije voet uitgerekend. Het ingevorderde bedrag kan dan worden teruggestort, maar dit duurt vaak wel zes weken.

Mijn cliënt moet de gevangenis in voor zijn/haar schulden, wat te doen?

Het Centraal Justitieel Incassobureau heeft een uitzonderlijke incassopositie. Dat betekent dat zij vergaande maatregelen kunnen nemen om druk uit te oefenen op de schuldenaar. Als uw cliënt een geldboete (inclusief eventuele verhogingen) voor bijvoorbeeld een verkeersovertreding of het onverzekerd in het bezit hebben van een voertuig niet of niet volledig heeft betaald en het CJIB ook via bankbeslag het bedrag niet heeft kunnen incasseren, dan kan er worden overgegaan tot gijzeling van uw cliënt. Uw cliënt wordt dan in hechtenis genomen om hem of haar te dwingen om te betalen.

De officier van justitie vraagt de kantonrechter om uw cliënt in gijzeling te nemen. Voor elke openstaande 50 euro is het mogelijk om 1 dag gijzeling te vorderen bij de kantonrechter. Het maximum aantal aaneengesloten dagen is zeven per openstaande boete. De kantonrechter beslist tijdens de zitting of gijzeling mag worden ingezet en voor welke duur. Uw cliënt kan niet tegen deze uitspraak in beroep gaan. Een gijzeling heft de betaalverplichting niet op! Uw cliënt moet de gehele boete, inclusief eventuele verhogingen, nog steeds betalen. Uw cliënt kan de gijzeling voorkomen door de boete te betalen.

Mogelijkheden

Een gijzeling is een uiterste dwangmiddel, omdat andere dwangmiddelen niet tot betaling hebben geleid. Gijzeling mag alleen ingezet worden als het feit, waarvoor de boete is opgelegd, ernstig genoeg is.

Het is van belang uw cliënt erop te wijzen dat hij of zij naar de zitting moet gaan indien er sprake is van betaalonmacht. Dat betekent dat uw cliënt niet in staat is om te betalen. Dit moet wel onderbouwd worden met bewijsstukken, zodat uw cliënt de betaalonmacht kan aantonen. Hiervoor kan uw cliënt hulp en ondersteuning vragen bij het bureau voor sociaal raadslieden of het juridisch loket of een vrijwilliger met de juiste expertise. Sommige professionals, vanuit bijvoorbeeld de reclassering, kunnen hier ook een rol spelen.

Sommige cliënten zijn bang dat als ze naar de zitting gaan, ze direct worden gegijzeld. Dit is niet waar! De rechter doet na twee weken uitspraak en pas dan kan een gijzeling geëffectueerd worden.

Het is raadzaam om in een vroeg stadium contact te zoeken met het CJIB voor een betalingsregeling, indien uw cliënt moeite heeft met het betalen van een boete. Het CJIB hanteert strikte voorwaarden om mee te werken aan een betalingsregeling en 1 daarvan is dat er nog geen verhogingen

zijn opgelegd. De hoogte van de boete moet minimaal 225 euro zijn. De duur van een betalingsregeling is maximaal 36 maanden, dat betekent dat de gehele boete in 36 maanden afgelost moet zijn. Maar er geldt ook dat betalingsregelingen uit het verleden strikt nagekomen moeten zijn. Als uw cliënt de betalingsregeling niet nakomt, is het treffen van een nieuwe betalingsregeling niet meer mogelijk! Het regelen van een betalingsregeling kan uw cliënt zelf doen, of met behulp van een professional of vrijwilliger.

Het CJIB werkt onder bepaalde voorwaarden ook mee met een schuldregeling. Wet Mulderboetes zoals een parkeerboete, kunnen per 1 juli 2016 worden meegenomen in een minnelijke schuldregeling. Na succesvolle beëindiging van de regeling wordt het restant kwijtgescholden. Een strafboete kan ook mee in de regeling, maar na een succesvolle beëindiging van de regeling moet alsnog het restant van de vordering worden betaald. Bij schadevergoedingsmaatregelen is geen schuldregeling mogelijk en er zal ook nooit tot kwijtschelding worden overgegaan.

In het geval van schrijnende gevallen is er maatwerk mogelijk. Het is dan van belang dat een professional bijvoorbeeld vanuit de gemeente (schuldhulpverlening), de beschermingsbewindvoerder of een vrijwilliger die uw cliënt helpt contact met het CJIB opneemt, soms kan ook de politie bemiddelen. Hierbij zijn een aantal voorwaarden van belang. De hoogte van de vordering bedraagt minimaal 900 euro. Uw cliënt heeft ernstige schuldproblematiek (bij voorkeur bekend bij de gemeente, beschermingsbewindvoerder en/of andere professional of vrijwilliger) en er is sprake van een (zeer) laag inkomen. Uw kunt, als professional, een bemiddelende rol spelen als u inschat dat er sprake is van een schrijnende situatie en of uw cliënt doorverwijzen of contact leggen met de gemeentelijke schuldhulpverlening.

Overzicht bijzondere incassobevoegdheden

Crediteur	Risico	Aanpak
Belastingdienst (ook motorrijtuigen), gemeente, waterschap, etc.	Overheidsvordering. De vordering bedraagt max. 1000,-. Per keer mag er max. 500,- afgeschreven worden. Afschrijving kan tot in roodstand.	Als er al beslag ligt op het inkomen is dit terug te draaien. Vul een 'verzoek berekening beslagvrije voet' in. Het duurt gemiddeld 6 weken voordat het bedrag is teruggestort.
Belastingdienst toeslagen	Er ligt al beslag op inkomen waardoor er te weinig geld overblijft. Het beslag op de toeslag moet gecorrigeerd worden in de beslagvrije voet berekening.	1. Deurwaarder vragen om het beslag op inkomen aanpassen. 2. Er kan een persoonlijke betalingsregeling worden getroffen.
Zorgverzekering	Na 6 maanden premieachterstand (totaalbedrag) overdracht naar Zorg Instituut Nederland (ZIN). - Niet meer aanvullend verzekerd - Premie is bijna 130 per maand, inclusief boete - Schuld blijft staan	Aanmelding bij schuldhulpverlening (stabilisatie-overeenkomst) kan leiden tot tijdelijke stopzetting van bestuursrechtelijke premie en afmelding bij het ZIN. De duur van de stabilisatie overeenkomst is maximaal 8 maanden en dient om een schuldregeling op te zetten. Dit middel kan alleen door de schuldhulpverlenende instantie worden ingezet.

Huurachterstand	Zodra er meer dan 3 maanden achterstand in de betaling van de huur is ontstaan mag verhuurder uithuiszetting aanvragen bij de kantonrechter.	Beroep op schuldhulpverlening kan daadwerkelijke uithuiszetting voorkomen, de huurovereenkomst wordt wel ontbonden. Maar de cliënt moet dan wel de lopende huur betalen, wil het niet tot een daadwerkelijke uitzetting komen! Als uiterste middel kan een moratorium worden gevraagd (een dwangmiddel om een minnelijke schuldregeling rond te krijgen). Heeft alleen zin als er zicht is op het opstarten van een schuldregelingstraject, omdat de duur maximaal 6 maanden is.
Energiebedrijf	Afsluiting. Het energiebedrijf is wettelijk verplicht om te proberen om in persoonlijk contact te komen.	Aanmelden bij de schuldhulpverlening wendt dreigende afsluiting in principe af. Tussen oktober en april moeten energiebedrijven klanten daar verplicht op wijzen, om afsluiting te voorkomen. De lopende termijnen moeten wel worden betaald, anders wordt er alsnog afgesloten!
CJIB	Gijzeling vanwege parkeerboetes, verlopen APK keuring, onverzekerd rondrijden. Per 50 euro openstaand bedrag, 1 dag gijzeling. Maximum 7 dagen per openstaande boete.	Betalingsonmacht: of cliënt gaat zelf naar zitting en legt betalingsonmacht uit of professional neemt contact op met CJIB. Betalingsregeling is mogelijk onder strikte voorwaarden.
Deurwaarder	Gegevens om de beslagvrije voet te berekenen zijn niet beschikbaar waardoor de beslagvrije voet te laag wordt vastgesteld.	Zo snel mogelijk gegevens aan de deurwaarder doorgeven, zodat beslagvrije voet (met terugwerkende kracht) wordt gecorrigeerd.

2 BESCHERMINGSBEWIND

? **Mijn cliënt staat onder beschermingsbewind en de schulden lopen alleen maar op, klopt dat?**

Beschermingsbewind is een beschermingsmaatregel die door de kantonrechter kan worden opgelegd vanwege de lichamelijk en/of geestelijke toestand of vanwege problematische schulden. Dat laatste heet het zogenaamde 'schuldenbewind'. Bij beschermingsbewind beheert de bewindvoerder de financiële huishouding van uw cliënt. De bewindvoerder zorgt voor de betaling van de primaire en secundaire vaste lasten en uw cliënt krijgt leefgeld (per week of per maand). Maar de bewindvoerder zorgt ook dat het inkomen op peil is en vraagt eventueel inkomensaanvullende voorzieningen aan. Ook verzorgt de bewindvoerder de belastingaangifte. Bij een schuldenbewind wordt een aanvullend plan van aanpak aan de kantonrechter overlegd met daarin (globaal) beschreven wat er met de schulden gaat gebeuren. Hiervoor moeten de schulden geïnventariseerd zijn en beslagvrij voet berekend. Ook schat de bewindvoerder vooraf de oplegging van de maatregel in of de schulden saneerbaar zijn of niet. Is dat het geval dan wordt er extra informatie opgevraagd. Niet het oplossen van de schulden, maar de stabilisatie van schulden en de toeleiding naar de gemeentelijke / wettelijke schuldhulpverlening staat centraal binnen een schuldenbewind. De oplossing van de schulden is immers afhankelijk van de situatie van de klant; zijn/haar gedrag, omstandigheden zoals een stoornis of zwakbegaafdheid en/of het type schulden.

Beschermingsbewind, in het geval van problematische schulden, is bedoeld om de situatie te stabiliseren. Maar er kan alleen een stabilisatie van de schuldsituatie gerealiseerd worden als er voldoende ruimte is binnen het inkomen om schulden af te lossen. Zodra er niet voldoende inkomen is om überhaupt in het bestaan te voorzien, kan niet voorkomen worden dat schulden oplopen. Ook bij het toeleiden naar de schuldhulpverlening zullen de schulden per definitie oplopen.

De beschermingsbewindvoerder moet namelijk de afspraken met schuldeisers die gelden binnen de schuldhulpverlening, niet doorkruisen. Het is niet de bedoeling dat een bewindvoerder een toekomstig schuldhulpverleningstraject frustreert. Dit kan het geval zijn als bijvoorbeeld de bewindvoerder een beroep doet op een convenant met de zorgverzekering of een energieleverancier en daardoor later in het traject problemen ontstaan omdat de schuldeiser minder bereidwillig is om mee te werken.

Een ander aandachtspunt is dat uw cliënt bij beschermingsbewind beschikkingsonbevoegd is over zijn of haar vermogen, maar niet handelingsonbevoegd! Met andere woorden, uw cliënt kan nog steeds overeenkomsten aangaan en dus nieuwe schulden maken. De bewindvoerder kan hier vaak niets tegen doen. Dat is helemaal het geval als de nieuwe schulden buiten het zicht van de bewindvoerder gemaakt worden. Want binnen beschermingsbewind is er **geen** sprake van een postblokkade. Vaak wordt de post van de vaste lasten (schuldeisers) wel naar de bewindvoerder doorgestuurd op verzoek van de bewindvoerder zelf of uw cliënt, maar post kan nog steeds bij uw cliënt worden bezorgd. Als uw cliënt deze post niet overdraagt aan de bewindvoerder, dan blijven nieuwe schulden lang buiten het zicht. Zodra een schuldenbewind wordt uitgesproken wordt uw cliënt opgenomen in het zogenaamde 'schuldenbewind-register'. De schuldeiser kan dit register raadplegen, of zou dat moeten raadplegen, alvorens een overeenkomst aan te gaan. De gesloten overeenkomst houdt juridische gezien geen stand.

Binnen een schuldenbewind moet er ook aan gedragsverandering worden gewerkt. Dat betekent dat er gewerkt moet worden aan het financieel zelfredzaam maken van de klant. Dat is een lastige opgave, gezien het aantal extra uren dat een beschermingsbewindvoerder krijgt bij een schuldenbewind (7 uur op jaarbasis). Voor meer informatie, zie de werkwijzer voorzieningen 'beschermingsbewind'.

Mogelijkheden

Als er nieuwe schulden ontstaan door het toedoen van de bewindvoerder of doordat de bewindvoerder zaken heeft nagelaten (denk aan het niet aanvragen van inkomensaanvullende voorzieningen) dan is er sprake van een niet goed functionerende bewindvoerder. Andere signalen zijn dat de bewindvoerder niet bereikbaar is of niet reageert. De bewindvoerder geeft geen inzicht in de bankrekening of heeft verkeerde afwegingen gemaakt. Dat is het geval wanneer een bewindvoerder niet kan uitleggen waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt, denk aan de situatie waarbij een boete niet wordt betaald, maar uw cliënt wel extra leefgeld heeft gekregen. Het betalen van te weinig leefgeld wordt ook als disfunctioneren gezien, als de bewindvoerder niet kan hard maken waarom dit vergaande middel is ingezet. Voor een eenpersoonshuishouden geldt 50 euro per week aan leefgeld en voor een tweepersoonshuishouden 70 euro. Kort op leefgeld mag niet worden gebruikt als pressiemiddel.

Als er een vermoeden of bewijzen zijn van een slecht functionerende bewindvoerder, dan kan uw cliënt zelf of met behulp van professional een klacht indienen bij de griffier van het kantongerecht waar de maatregel is uitgesproken. Uw kunt, als professional, een belangrijke rol spelen door te signaleren dat de bewindvoerder zijn of haar werk niet goed verricht.

Mijn cliënt wil een andere bewindvoerder, wat te doen?

Een beschermingsbewindvoerder beheert uw cliënt zijn inkomen, vermogen maar ook de schulden (indien aanwezig). Indien uw cliënt wil wijzigen van bewindvoerder, kan hij of zij de rechtbank verzoeken een andere bewindvoerder aan te stellen. Er volgt dan een zitting waarbij zowel de beschermingsbewindvoerder als uw cliënt aanwezig is. Redenen om een nieuwe beschermingsbewindvoerder aan te stellen kunnen een verstoorde werkrelatie zijn of het disfunctioneren van de beschermingsbewindvoerder. De bewindvoerder kan ook aangeven niet langer bereid te zijn.

Mogelijkheden

Uw cliënt kan zelf, of met behulp van een professional van het juridisch loket of sociaal raadslieden de kantonrechter verzoeken om een andere bewindvoerder. Hiervoor worden griffierechten in rekening gebracht. Voor mensen met een laag inkomen kunnen deze kosten vergoed worden vanuit de bijzondere bijstand van de gemeente.

Uw kunt uw cliënt wijzen op deze mogelijkheden als uw cliënt (terecht) klaagt over een niet goed functionerende beschermingsbewindvoerder.

3 GEMEENTELIJKE SCHULDHULPVERLENING

Bij problematische schulden, schulden die zonder hulp van een professional niet meer kunnen worden opgelost², kan uw cliënt zich melden bij de gemeente waar hij of zij inwoont. Gemeenten moeten volgens de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) schuldhulpverlening aanbieden. Dit hoeven zij niet zelf uit te voeren, zij voeren in ieder geval regie op het aanbod. De inhoud van het aanbod mogen zij ook zelf bepalen.

² Er zijn twee manieren om te bepalen of er sprake is van problematische schulden. Binnen de schuldhulpverlening wordt er technisch tegen dit begrip aangekeken. Het gaat erom dat de afloscapaciteit van uw cliënt bekend is. De hoogte hiervan maal 36 moet kleiner zijn dan de totale schuldenlast. Dus bij een afloscapaciteit van 100 euro per maand, kan een cliënt 3600 euro aflossen op zijn schulden in drie jaar. Is de schuldenlast hoger, dan is er sprake van problematische schulden. Maar dit is geen zwart wit gegeven. Als uw cliënt een schuld van 8000 euro heeft bij 1 schuldeiser en een afloscapaciteit van 100 euro per maand, en deze schuldeiser is akkoord met een betalingsregeling van 100 euro per maand, dan is de schuld niet problematisch, ook al is de totale schuldenlast hoger dan 3600 euro en zal uw cliënt langer aflossen dan 36 maanden. Een cliënt met een schuldenlast van 3500 euro en een afloscapaciteit van 100 euro per maand kan ook problematische schulden hebben. Dat kan ontstaan doordat er (teveel) beslag is gelegd, er geen ruimte over blijft om betalingsregelingen na te komen, gedreigd wordt met uitzetting en/of afsluiting, etc.. In dit geval is de situatie problematisch ondanks dat de schulden last kleiner is dan 3600 euro.

Gemeentelijke schuldhulpverleningstraject heet de minnelijk schuldhulpverlening. Schuldeisers gaan hier vrijwillig akkoord. Als een minnelijke schuldhulpverlening niet slaagt, dan kan uw cliënt nog een beroep doen op de wettelijke schuldsanering.

Schuldhulpverlening bestaat uit meerdere fasen waarin verschillende producten aangeboden kunnen worden. Grofweg is de schuldhulpverlening in twee fasen in te delen. In fase 1, het zogenaamde voortraject, gaat het om het stabiliseren van uw cliënt. Het inkomen en de uitgaven worden op orde gebracht en uw cliënt moet ook daarnaar leven. De situatie van uw cliënt moet ook stabiel worden. Dat kan betekenen dat een verslaving wordt aangepakt, of er hulp wordt gezocht bij een depressie. Maar ook de woonsituatie van de cliënt moet stabiel zijn. Er is ook aandacht voor de oorzaak van de schuldproblemen en er wordt gestuurd op gedragsverandering van uw cliënt. Binnen de stabilisatiefase zijn er verschillende instrumenten die ingezet kunnen worden. Denk aan budgetcoaching of budgetbeheer/beschermingsbewind. Doorverwijzen naar flankerende hulp gebeurt ook vaak in deze fase.

Is de situatie van uw cliënt stabiel dan volgt fase 2. De fase waarin getracht wordt een regeling voor de schulden, met kwijtscheldingsvoorstel op te zetten. De schuldeisers worden aangeschreven en zij krijgen een kwijtingsvoorstel. Er zijn twee manieren om uw cliënt met problematische schulden een schuldenvrije toekomst te bieden, via een saneringskrediet of een schuldbemiddeling. Bij een saneringskrediet krijgen de schuldeisers het kwijtingsaanbod ineens uitbetaald. De hoogte van het kwijtingsaanbod wordt een lening bij de gemeentelijke kredietbank en daar lost uw cliënt maandelijks op af (in totaal 36 maanden). Een saneringskrediet wordt meestal verstrekt als er geen zicht is op verbetering van het inkomen van uw cliënt. Bijvoorbeeld in de situatie dat uw cliënt al langdurig van een bijstandsuitkering afhankelijk is en er geen zicht is

op re-integratie naar werk. Bij een schuldbemiddeling krijgen de schuldeisers hetzelfde kwijtingsvoorstel, maar moeten 36 maanden op de uitbetaling wachten. Gedurende de regeling wordt het geld voor de afbetaling van de schuldeisers gereserveerd. Na 36 maanden wordt dit uitbetaald en worden de restant schulden kwijtgescholden. Deze vorm van schuldhulpverlening wordt vaak ingezet als er perspectief is op een inkomensverbetering. Voor meer informatie zie de werkwijzer voorzieningen 'schuldhulpverlening'.

Mijn cliënt wil geen schuldhulpverlening want dan krijgt hij/zij maar 35 euro per week, klopt dit?

Binnen de schuldhulpverlening wordt gewerkt met een 'vrij te laten bedrag' (VTLB) om de afloscapaciteit te kunnen bepalen. Het VTLB is het deel van het inkomen dat de schuldenaar mag behouden om van te leven tijdens een schuldregelingstraject. De afloscapaciteit is het deel dat de schuldenaar aflost op zijn schulden. Alvorens het VTLB en de afloscapaciteit te kunnen vaststellen moet het inkomen op orde zijn. Dat betekent dat, als er recht is op inkomensaanvullende voorzieningen, deze aangevraagd moeten worden. Het betekent ook dat de uitgaven worden teruggedrongen. Hiervoor zijn normen vastgesteld.

Het VTLB wordt berekend aan de hand van het recofa rapport (zie ook <http://www.bureauwsnp.nl/binaries/content/assets/wsnp/vtlb/vtlb-rapport-juli-2016.pdf>). Het komt erop neer dat een VTLB altijd hoger is dan een beslagvrije voet. Waar de beslagvrije voet staat voor ongeveer 90% van de voor uw cliënt geldende bijstandsnorm, betreft een VTLB 95% van de norm of 100% in het geval van werkenden. Dit komt omdat bij een VTLB berekening de beslagvrije voet wel het uitgangspunt is, maar eventueel wordt opgehoogd met woonkosten, zorgpremiekosten en/of correctie op eigen risico, (eventueel) kindgebondenbudget, reserveringstoeslag, arbeidstoeslag en correctie waarvoor de rechtercommissaris toestemming moet geven.

Afhankelijk van de situatie van uw cliënt wordt het vrij te laten bedrag berekend. Dat betekent niet dat iedereen binnen de schuldhulpverlening eenzelfde VTLB heeft, of eenzelfde hoogte aan leefgeld.

Mogelijkheden

Rondkomen van een klein bedrag aan leefgeld is een lastige opgave. U helpt uw cliënt door dit te erkennen.

Als u merkt dat uw cliënt hier moeite mee heeft kan budgetcoaching uitkomst bieden. Budgetcoaching of een budgetcursus of begeleiding door een vrijwilliger kan uw cliënt de benodigde ondersteuning bieden. Begeleiding helpt uw cliënt ook met de noodzakelijke gedragsverandering die nodig is voor een duurzame oplossing.

Uw cliënt kan zelf contact opnemen met de gemeentelijke schuldhulpverlening of advies vragen bij een professional van het maatschappelijk werk. Ook professionals van het juridisch loket of sociaal raadslieden zijn vaak goed op de hoogte van de sociale kaart en kunnen uw cliënt doorverwijzen en informeren wat de mogelijkheden zijn. U kunt uw cliënt hierop wijzen of zelf informeren welke mogelijkheden er binnen de gemeente zijn voor uw cliënt. Voor meer informatie over 'budgetcoaching', zie de werkwijzer voorzieningen.

? **Mijn cliënt wil geen budgetbeheer want daar moet hij/zij voor betalen, klopt dit?**

Budgetbeheer wordt aangeboden door gemeenten in het kader van schuldhulpverlening en door commerciële partijen. In het kader van een schuldregeling krijgt uw cliënt meestal gratis budgetbeheer aangeboden. Is een schuldregeling beëindigd dan bieden sommige gemeenten een betaalde vorm van budgetbeheer aan uw cliënt aan. Heeft uw cliënt geen schuldhulpverleningsaanbod van de gemeenten, dan kan uw cliënt daar vaak ook niet in budgetbeheer gaan. Commerciële partijen rekenen altijd kosten voor budgetbeheer. Uw cliënt betaalt al snel 60 euro per maand. Uw cliënt

betaalt dit in principe zelf. Voor meer informatie zie werkwijzer voorzieningen 'budgetbeheer'.

Mogelijkheden

Als u inschat dat uw cliënt een vorm van beheer nodig heeft om schuldproblemen te voorkomen of te voorkomen dat schulden escaleren is het mogelijk om dit in te kopen bij de gemeente (indien zij dit aanbieden) of een commerciële partij. Het nadeel hiervan kan zijn dat uw cliënt heeft zelf moet betalen. Daarnaast is het van belang om een kwalitatief goede partij in te schakelen. Mogelijk kunnen de professionals van de gemeentelijke schuldhulpverlening uw cliënt van advies voorzien.

Als u inschat dat uw cliënt een 'niet-kunner' is, iemand die over onvoldoende financiële vaardigheden beschikt en het de vraag is of uw cliënt deze kan aanleren, dan is beschermingsbewind ook een optie. De kosten van deze maatregel worden namelijk, in geval van een laag inkomen, door de gemeente vanuit de bijzondere bijstand vergoed.

Ook hierbij geldt dat het van belang is om een kwalitatief goede partij te vinden (zie ook beschermingsbewind, signalen van een niet goed functionerende bewindvoerder). U kan voor uw cliënt informeren bij de afdeling schuldhulpverlening of bijvoorbeeld professionals van een zorginstelling of zij tips hebben voor kwalitatief goede partijen. Past dit niet in uw werkzaamheden, dan kunt u uw cliënt doorverwijzen.

Mijn cliënt krijgt geen hulp omdat.. (cliënt wordt niet toegelaten tot de schuldhulpverlening), kan dat?

In de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening staat beschreven wat gemeenten moeten doen in het kader van hulpverlening aan mensen met schulden. In de wet staat ook dat gemeenten burgers met schuldproblemen niet zomaar de toegang tot hulp mogen weigeren. In de praktijk komt het wel voor dat burgers categoriaal worden geweigerd,

bijvoorbeeld omdat ze een woonhuis hebben, verslaafd zijn, en dergelijke. Dit is dus in strijd met de wet. Bij iedere burger, dus ook uw cliënt, moet de gemeente een individuele afweging maken welke vorm van hulp wel en niet kan worden geboden. Dat kan in de praktijk dus ook betekenen dat uw cliënt wel wordt toegelaten tot de schuldhulpverlening, maar niet tot fase 2! Het betekent heel concreet dat niet iedereen het aanbod van een schuldvrije toekomst krijgt. Dit komt door de individuele omstandigheden van uw cliënt (denk aan niet saneerbare schulden, niet stabiel gedrag, geen stabiele situatie vanwege een scheiding, etc.). Wordt uw cliënt niet toegelaten tot de schuldhulpverlening (fase 1 of 2 of beiden) dan moet uw cliënt van de gemeente een onderbouwd besluit ontvangen. Tegen dit besluit kan uw cliënt bezwaar maken.

Mogelijkheden

Als uw cliënt is afgewezen voor de minnelijke schuldhulpverlening kan hij of zij bezwaar maken tegen dit besluit als deze afwijzing mogelijk onterecht is. De professionals van het juridisch loket of sociaal raadslieden kunnen uw cliënt hierbij helpen. Het is in sommige gemeenten ook mogelijk om advies te vragen aan de schuldhulpverleners wat uw cliënt nog kan doen om wel in aanmerking te komen voor hulp of wat uw cliënt zelf kan doen om de situatie op te lossen. Als er niets meer mogelijk is, geen minnelijke en geen wettelijke schuldregeling, dan is het vooral van belang dat de beslagvrije voet van uw cliënt gerespecteerd wordt door de schuldeisers en uw cliënt de primaire vaste lasten blijft betalen om zo in ieder geval te kunnen beschikken over 'bed, bad en brood'. U kunt uw cliënt hierop wijzen of doorverwijzen naar bijvoorbeeld sociaal raadslieden of het maatschappelijk werk.

Mijn cliënt krijg geen schuldhulp want hij/zij heeft een fraudeschuld, klopt dit?

In de WGS staan een aantal uitsluitingsgronden. Als uw cliënt een nog actieve zelfstandig ondernemer is mag de gemeente uw cliënt weigeren. Uw cliënt kan wel aankloppen voor hulp als het bedrijf **financieel** is afgesloten. Een aantal commerciële partijen bieden schuldhulpverlening aan ondernemers (zie ook de werkwijzer voorzieningen 'particuliere schuldhulpverlening').

Als de situatie van uw cliënt niet stabiel is mag de gemeente uw cliënt ook weigeren (met name voor fase 2). Het kan gaan om een woonsituatie die onstabiel is, of uw cliënt ligt in scheiding. Het kan ook gaan om een nog actieve verslaving. Als uw cliënt een vordering betwist kan uw cliënt nog niet in aanmerking komen voor fase 2. Voor het daadwerkelijk regelen van de schulden is het noodzakelijk dat alle schulden en de hoogte van deze schulden bekend zijn. Bij een betwiste vordering kan de hoogte van de schuld nog wijzigen. Tot slot is toelating tot een schuldregeling niet mogelijk als uw cliënt niet saneerbare schulden heeft. Bij een niet saneerbare schuld volgt er geen kwijtschelding, deze schulden moeten geheel afbetaald worden. Dat is bijvoorbeeld het geval bij schadevergoedingsmaatregelen. Ook fraudeschulden, ontstaan in de afgelopen vijf jaar, kunnen een grote belemmering voor de toegang zijn.

Mogelijkheden

Er zijn gemeenten (bijvoorbeeld gemeente Tilburg) die ervoor kiezen om een fraudeschuld wel mee te laten gaan in een schuldregeling, maar het restant van de vordering niet kwijt te schelden. Dat levert als voordeel op dat uw cliënt de overige schulden kan regelen en na afloop van de regeling de fraudeschuld geheel aflost. Juridisch gezien kunnen gemeenten wel meewerken aan een minnelijke schuldregeling, hierop is recent wetgeving aangepast.

Uw cliënt zou met behulp van sociaal raadslieden of het juridisch loket in bezwaar kunnen gaan tegen de afwijzing tot schuldhulpverlening en aansturen op een werkwijze zoals gemeente Tilburg.

Familie van uw cliënt krijgt wel budgetbeheer en uw cliënt niet (verschillen in ondersteuning tussen gemeenten), hoe kan dat?

De Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening draagt gemeenten op om te voorzien in een aanbod van schuldhulpverlening. Maar de wet schrijft niet voor op wat voor een manier de gemeente dat moet invullen. Een van de consequenties daarvan is dat er dus (grote) verschillen kunnen zijn in de voorzieningen of het soort ondersteuning dat iemand krijgt in eenzelfde situatie. Uw cliënt kan dat constateren en daar vragen over stellen.

Mogelijkheden

Gemeenten mogen zelf bepalen welke ondersteuning zij bieden. De WGS draagt gemeenten op om in een beleidsplan uit te werken welke doelen de gemeente nastreeft en hoe zij die wil bereiken. Veel gemeenten hebben de globale doelen uit het beleidsplan nader uitgewerkt in beleidsregels. Uw cliënt krijgt inzicht in het aanbod (toegang en uitsluiting) en de mogelijkheden op het gebied van de schuldhulpverlening als hij of zij het beleidsplan en de beleidsregels bestudeert. Uw cliënt kan hierbij uw cliënt helpen, door dit samen uit te zoeken. Past dit niet binnen uw werkzaamheden dan kan een professional van sociaal raadslieden, het juridisch loket of maatschappelijk werk of vrijwilliger uw cliënt hierbij helpen.

Uw cliënt kan zich niet beroepen op een bepaald 'recht'. Ook al biedt de aangrenzende gemeente wel budgetbeheer en de gemeente waarin uw cliënt woont niet, dan is daar niets aan te doen. De WGS verplicht gemeenten niet een bepaald aanbod aan te bieden.

Het is wel mogelijk om in bezwaar te gaan tegen een afwijzing van de gemeente voor een schuldhulpverleningsvoorziening, als uw cliënt meent daarvoor wel in aanmerking te komen. Bij het in bezwaar gaan kan uw cliënt hulp krijgen van professionals van sociaal raadslieden en/of het juridisch loket of een vrijwilliger met kennis van zaken (bijvoorbeeld een Schuldhulpmaatje).

4 WETTELIJKE SCHULDSANERING

Nadat een minnelijk schuldsaneringstraject niet rond is gekomen (bijvoorbeeld doordat schuldeisers weigeren mee te werken), kan uw cliënt een beroep doen op de wettelijke schuldsanering. In dat geval dwingt de rechter de schuldeisers tot medewerking. In de WSNP, Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen, is geregeld op welke gronden iemand toegelaten en uitgesloten kan worden.

De rechter kijkt naar het gedrag van uw cliënt, de situatie van uw cliënt, het ontstaan van de schulden en de type schulden. Vijf jaar voorafgaande het WSNP verzoek moet uw cliënt te goeder trouw hebben gehandeld. Uw cliënt kan eerder in de WSNP hebben gezeten en mag dan wederom een verzoek tot toelating doen, als dit meer dan 10 jaar geleden heeft plaatsgevonden. Als uw cliënt verslaafd is moet deze verslaving gestabiliseerd zijn. Sommige rechters hanteren dat uw cliënt 1 jaar bewijsbaar clean moet zijn. Kortom, de situatie van uw cliënt moet stabiel zijn.

Sommige schulden zorgen ook voor belemmeringen om toegelaten te worden. Zo zijn fraudeschulden en schadevergoedingsmaatregelen per definitie niet mogelijk om te saneren. In dat geval zal uw cliënt deze schulden eerst moeten afbetalen alvorens een beroep te kunnen doen op de WSNP. Als uw cliënt wordt toegelaten tot de WSNP wordt dit gepubliceerd in de Staatscourant. Er gelden strenge regels tijdens een wettelijk schuldsaneringstraject. Uw cliënt mag geen nieuwe

schulden maken en uw cliënt krijgt een inspanningsverplichting. Dat kan betekenen dat als uw cliënt parttime werkt, hij of zij er alles aan moet doen om fulltime te gaan werken. Uw cliënt moet ook alle (relevante) informatie doorgegeven aan de WSNP-bewindvoerder. Ook als de bewindvoerder hier niet om vraagt!

Daarnaast gaat in het eerste jaar van het WSNP-traject alle post door naar de WSNP-bewindvoerder. Dit is een postblokkade met als doel dat de bewindvoerder inzicht krijgt in alle schuldeisers. Na afloop van de wettelijke schuldsaneringsregeling adviseert de WSNP-bewindvoerder of de rechter een schone lei moet toekennen of niet. Bij het toekennen van de schone lei worden de schulden omgezet in een natuurlijke verbintenis. De restant schulden worden niet kwijtgescholden (zoals in het minnelijke traject) maar zijn dan niet meer actief opeisbaar.

De bewindvoerder van uw cliënt helpt helemaal niet, wat te doen?

De WSNP-bewindvoerder wordt aangesteld na toelating van uw cliënt tot het wettelijke schuldsaneringstraject. De WSNP-bewindvoerder heeft een andere taak dan een beschermingsbewindvoerder. De WSNP-bewindvoerder is de schakel tussen de rechter, de schuldeisers en uw cliënt gedurende de duur van het WSNP-traject. Dit traject kan 3 tot 5 jaar duren. Langer dus, dan een minnelijke schuldsaneringsregeling. De WSNP-bewindvoerder controleert of uw cliënt zich aan de verplichten houdt en rapporteert dit aan de rechter. Het gaat niet alleen om de aflosverplichting, het gaat ook om de verplichting om zich maximaal in te spannen om inkomen te genereren. Zo kan uw cliënt een sollicitatieplicht opgelegd hebben gekregen (soms ook terwijl uw cliënt bij de gemeente in het kader van de uitkering hiervoor is vrijgesteld!). De WSNP-bewindvoerder controleert de boedel en vereffent deze. De WSNP-bewindvoerder beheert niet de inkomsten en uitgaven van uw cliënt, dat doet uw cliënt zelf of een budgetbeheerder/beschermingsbewindvoerder.

Cliënten verwachten vaak dat de WSNP-bewindvoerder hem of haar kan helpen met zijn financieel technische vragen of de inkomsten en uitgaven kan beheren. Dit behoort niet tot de taken van de WSNP-bewindvoerder. De cliënt blijft hier zelf voor verantwoordelijk! Ook vraagt de bewindvoerder geen inkomensaanvullende voorzieningen aan, dat moet de cliënt zelf regelen.

Mogelijkheden

Een WSNP-bewindvoerder moet de gedragscode naleven (zie: <http://www.bureauwsnp.nl/binaries/content/assets/wsnp/beleid/besluiten/gedragscode-bewindvoerder-wsnp-ii.pdf>). Zo moet een bewindvoerder zorgvuldig en professioneel handelen (en uw cliënt geen schade berokkenen door fouten te maken) en mag een bewindvoerder niet partijdig zijn en moet alle partijen met respect bejegenen. Als dat niet gebeurt kan uw cliënt daartegen een klacht indienen. Dit moet eerst bij het kantoor worden ingediend waar de WSNP-bewindvoerder aan verbonden is. Het mag geen zaakinhoudelijke klacht zijn, maar het moet gaan om het (professionele) gedrag van de bewindvoerder. Als dat geen oplossing biedt kan uw cliënt een klacht indienen bij de Raad voor Rechtsbijstand. Uw cliënt kan het klachtenformulier zelf of met behulp van u of een andere professional of vrijwilliger invullen (<http://www.bureauwsnp.nl/voor-bewindvoerders/klachtenregeling-bewindvoerders-wsnp> onderaan de pagina 'klachtenformulier'). De Raad behandelt de klacht en als de klacht gegrond is volgt er een sanctie voor de WSNP-bewindvoerder (denk aan uitschrijving van het register). Veel cliënten hebben behoefte aan financieel technische ondersteuning tijdens een wettelijke schuldsanering. In dat geval is het verstandig om de hulp in te schakelen van een budgetbeheerder, of een vrijwilliger (denk aan Humanitas thuisadministratie) of maatje (denk aan een Schuldhulpmaatje) die uw cliënt kan begeleiden. Uw cliënt kan het beste zelf of met behulp van een professional hulp vragen bij de gemeente voor ondersteuning tijdens de wettelijke schuldsanering.

sanering. Als uw cliënt niet in staat is om financiële vaardigheden in te zetten of aan te leren, kan beschermingsbewind in combinatie met een wettelijke schuldsanering een oplossing bieden.

Uw cliënt moet van de rechter meer solliciteren dan van de gemeente/UWV, wat te doen?

Tijdens een wettelijke schuldsanering heeft uw cliënt een inspanningsverplichting. Houdt uw cliënt zich hier niet aan, dan kan de wettelijke schuldsanering beëindigd worden. Uw cliënt moet zich maximaal inspannen om (meer) inkomsten te verwerven en zijn of haar uitgaven te verlagen (soms behoort verhuizen naar een andere woning om woonkosten te verlagen ook tot die verplichting) om schuldeisers zoveel mogelijk geld terug te betalen. Het komt voor dat uw cliënt vanuit de gemeente voor een participatie uitkering of vanuit het UWV in het kader van een werklozen uitkering is vrijstelling van de sollicitatieplicht.

De rechter hoeft deze vrijstelling niet over te nemen.

Vanuit het landelijke overleg van Rechters-Commissarissen in faillissement (recofa) zijn richtlijnen opgesteld. Uit deze richtlijnen blijkt dat uw cliënt, als hij of zij werk heeft, zijn of haar uiterste best moet doen om dat werk te behouden.

Heeft uw cliënt een parttime baan, dan moet uw cliënt solliciteren naar een fulltime baan. De rechter kan hiervoor ontheffing geven als er inwonende kinderen (jonger dan vier jaar) aanwezig zijn. Alleen om aantoonbare medische redenen kan de rechter een ontheffing voor de sollicitatieplicht geven.

Uw cliënt moet dit kunnen aantonen met een medische verklaring, of zich laten keuren door een deskundige die door de WSNP-bewindvoerder is uitgekozen.

De sollicitatieplicht houdt in dat uw cliënt vier keer per maand aantoonbaar moet solliciteren en de bewindvoerder hiervan een afschrift stuurt. Uw cliënt moet zich inschrijven bij het UWV en enkele uitzendbureaus. Uw cliënt moet ook solliciteren op functies buiten zijn of haar vakgebied, dus op algemeen aan-

vaard werk. Als uw cliënt deelneemt aan een re-integratietraject, mag dit traject het solliciteren naar een betaalde (fulltime) baan niet in de weg zitten.

Mogelijkheden

Als uw cliënt van mening is dat hij of zij niet kan voldoen aan de sollicitatieplicht is het van belang de WSNP-bewindvoerder hierover te informeren. Uw cliënt kan, op basis van medische verklaringen, zelf bewijzen dat hij of zij hier niet aan kan voldoen. Mogelijk kunt u hierin een rol spelen.

Hij of zij kan hierbij ook de hulp inschakelen van een sociaal raadslid of een medewerker van het juridisch loket. Ook een professional van de gemeentelijke schuldhulpverlening kan uw cliënt hierover adviseren.

Is uw cliënt niet in het bezit van dergelijke stukken dan kan hij of zij de WSNP-bewindvoerder vragen om een deskundige in te schakelen die uw cliënt kan keuren. De kosten van deze keuring worden uit de boedel betaald.

De uitkomst kan zijn dat uw cliënt (gedeeltelijk) ontheven wordt van de sollicitatieplicht. Het is van belang dat dit via een formeel verzoek wordt ingediend en toegekend. Immers het niet voldoen aan de sollicitatieplicht kan leiden tot voortijdige beëindiging van het WSNP-traject (uw cliënt heeft zich namelijk niet aan de voorwaarden gehouden) en daarmee ook 10 jaar uitsluiting! Het komt ook voor dat de duur van het traject wordt verlengd, als uw cliënt zich niet aan de sollicitatieplicht heeft gehouden.